
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**ВИПУСК 127
(частина II)**

ACTUAL PROBLEMS OF INTERNATIONAL RELATIONS

КИЇВ – 2016

Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць.
Випуск 127 (частина II).

К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Інститут міжнародних відносин, 2016. – 178 с.

У Збірнику розглянуто актуальні питання розвитку сучасних міжнародних відносин, міжнародного права та міжнародних економічних відносин.

Розраховано на викладачів, наукових співробітників, аспірантів та студентів.

Редакційна колегія

Головний редактор: Копійка В. В., доктор політичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

1-ий заступник головного редактора (науковий редактор): Дорошко М. С., доктор історичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

2-ий заступник головного редактора: Хмара М. П., кандидат економічних наук, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Відповідальний редактор: **Макєєнко Л. Ф.**, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Члени редакційної колегії

Арнольд Райнер, доктор юридичних наук, професор, Регенсбурзький університет (м. Регенсбург, Федеративна Республіка Німеччина).

Балюк Валенти, доктор політичних наук, професор, Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Республіка Польща).

Вергун В. А., доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Губерський Л. В., доктор філософських наук, академік НАН України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Дайнеко В. В., кандидат філологічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Довгерт А. С., доктор юридичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Кисіль В. І., доктор юридичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Коппель О. А., доктор історичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Крижанівський В. П., доктор історичних наук, професор.

Крушинський В. Ю., доктор політичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Кремона Маріз, доктор юридичних наук, професор, Європейський академічний інститут (м. Флоренція, Італійська Республіка).

Лещенко Лариса, доктор політичних наук, професор, Вроцлавський університет (м. Вроцлав, Республіка Польща).

Манжола В. А., доктор історичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Матвієнко В. М., доктор історичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Муравйов В. І., доктор юридичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Перепелиця Г. М., доктор політичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Пирожков С. І., доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України.
Пузанов І. І., доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Рижков М. М., доктор політичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Рогач О. І., доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Сіскос Євангелос, доктор економічних наук, професор, Державний технологічний навчальний інститут (м. Касторія, Грецька Республіка).
Скороход Ю. С., доктор політичних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Філіпенко А. С., доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Фурса С. А., доктор юридичних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Шемшученко Ю. С., доктор юридичних наук, професор, академік НАН України.
Циганов С. А., доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Шляхта Богдан, доктор політичних наук, професор, Ягеллонський університет (м. Краків, Республіка Польща).
Шнирков О. І., доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Адреса редакційної колегії:

04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, Інститут міжнародних відносин.
тел. 044-483-11-25.

Збірник наукових праць «Актуальні проблеми міжнародних відносин» заснований у 1996 році. Засновник: Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Збірник наукових праць включено до переліку наукових фахових видань України в галузі політичних, юридичних і економічних наук.

Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09. 03. 2016 р.

Електронну версію видання розміщено на сайті «Актуальні проблеми міжнародних відносин» за адресою <http://journals.iir.kiev.ua> і передано до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на депозитарне зберігання та представлення на порталі наукової періодики: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за добір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, імен власних, коректність перекладу на іноземну мову та інших відомостей.

Всі права застережені. All right reserved. При цитуванні обов'язкове посилання на Збірник наукових праць «Актуальні проблеми міжнародних відносин».

© Інститут міжнародних відносин. 2016.

УДК 339.9

МІЖНАРОДНІ ТОРГОВЕЛЬНІ СПОРИ І МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЇХ ВРЕГУЛЮВАННІ

Фліссак К. А.

Кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *Розвиток та поглиблення міжнародного поділу праці призвели до зростання конкуренції на світових ринках. За такого стану справ національні уряди вимушені шукати способи захисту власних виробників та внутрішніх ринків від зарубіжних конкурентів. Одночасно з метою просування своїх товарів та послуг за кордоном, країни беруть участь в міжнародних об'єднаннях, покликаних лібералізувати торговельні контакти, найбільшим з яких є Світова організація торгівлі. Антагоністичний характер зазначених процесів призводить до виникнення значного ряду торговельних протиріч та суперечок, які потребують врегулювання.*

Вагомим та ефективним засобом їх недопущення та розв'язання виступає економічна дипломатія. Її інструментарій дозволяє створити передумови для превентивного моніторингу торговельних процесів з метою попередження виникнення протиріч та суперечок, а в разі їх утворення – для максимально швидкого врегулювання із визначенням можливостей для пошуку взаємовигідного варіанту виходу з конфронтаційної ситуації.

Актуальним є вивчення практики врегулювання міжнародних торговельних спорів в країнах Європейського Союзу та США. Метою цього є впровадження передового зарубіжного досвіду в роботу українських органів державної влади з метою підвищення ефективності їх функціонування та захисту національних інтересів.

Ключові слова: *міжнародна торгівля, експорт, імпорт, торговельні протиріччя, торговельні спори, СОТ, анти-демпінг, економічна дипломатія.*

Постановка проблеми. В умовах інтернаціоналізації економіки, подальшого поглиблення міжнародного поділу праці та всебічного охоплення світогосподарської системи розгалуженою і всепроникаючою мережею універсальних, галузевих та територіально-регіональних міжнародних організацій в міжнародній торгівлі не відійшла на задній план і не втратила актуальності конкуренція. Глобалізаційні процеси супроводжуються не послабленням, а посиленням міжнародної конкуренції, суб'єктами якої виступають підприємницькі структури, національні економіки, транснаціональні корпорації, регіональні міжнародні організації наднаціонального типу. Конкурують в боротьбі за доступ до природних ресурсів, особливо енергетичних, за можливість бути суб'єктами транзиту ресурсів і товарів, за ринки збуту продукції і надання послуг. При цьому внаслідок конфлікту інтересів періодично виникають торговельні протиріччя та суперечки, які потребують вирішення.

Зазначене засвідчує, що важливою ділянкою роботи економічної дипломатії, яка обов'язково повинна виділятися в роботі її інституцій та входити в коло функціональних обов'язків суб'єктів є врегулювання торгових протиріч і торговельних суперечок як на макрорівні, так і на рівні безпосередніх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Метою статті є розгляд і систематизація підстав, причинних передумов та рівнів торгівельних протиріч і спорів, їх об'єктів в умовах сучасної міжнародної торгівлі і її регулюваннями нормами та правилами Світової організації торгівлі (СОТ). Крім того, необхідно привернути увагу щодо потенційних можливостей використання інструментарію економічної дипломатії в системі організаційного та інституційного забезпечення врегулювання торгівельних протиріч.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання врегулювання та вирішення торговельних протиріч та спорів у міжнародній торгівлі в умовах конкурентної політики розглядаються такими авторами як Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко [1, с. 439-445], Ю. Г. Козак [2, с. 370-377], І. І. Лукашук [3, с. 260-280], А. С. Смбалян [4]. Разом з тим, дана проблематика залишається поза увагою дослідників сфер впливу сучасної економічної дипломатії і її ролі у попередженні, врегулюванні та вирішенні конфліктних ситуацій між партнерами зовнішньоторговельних відносин.

Основні результати дослідження. Об'єктивно в умовах конкуренції в боротьбі за доступ до природних ресурсів, за можливість бути суб'єктами транзиту ресурсів і товарів, за ринки збуту продукції і надання послуг міжнародні торговельні відносини супроводжує конфлікт інтересів, які виникають між суб'єктами експортно-імпорتنих операцій. Досягнення мети ефективного збуту продукції супроводжується діями щодо втримання вже освоєних ринків і завоювання нових. Особливо гостро ці процеси проявляються у міжнародній торгівлі, де зливаються в одне інтереси виробників продукції, торгуючих суб'єктів і національні економічні інтереси країни-експортера. Тут концентруються конкурентні переваги відповідних груп товарів за багатьма характеристиками (якісні і споживчі властивості, технічний рівень, безпека для споживання, цінові параметри). При попаданні на ринок подібних однотипних товарів з різних країн неминуче виникають конфлікти інтересів, які виступають у формах торговельних суперечок та спорів. Початково жодна з країн не ставить собі за мету створювати конфліктні ситуації та вступати в спори із партнерами. Проте, коли виникають протиріччя, їх необхідно врегульовувати. Забезпечується це завдяки прийнятим і діючим міжнародним принципам і нормам, які регулюють міжнародну торгівлю. В інших випадках може виникати спокуса вирішити суперечку силовими методами.

Порядок вирішення торговельних суперечок і протиріч залежить від рівня їх виникнення, серед яких наступні:

- 1) торговельні суперечки між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності-фізичними особами;
- 2) торговельні суперечки між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності-юридичними особами;
- 3) торговельні суперечки між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності-фізичними і юридичними особами;
- 4) торговельні суперечки і протиріччя у сфері зовнішньоекономічної діяльності між державами. У перших трьох випадках вирішення торговельних суперечок може і повинно здійснюватись на рівні суб'єктів комерційної діяльності в національних судових інстанціях або в обумовлених у договорах міжнародних судових органах.

При міждержавному характері торговельних суперечок і протиріч вступає в силу система регулювання міжнародної торгівлі, передбачена насамперед нормами і правилами СОТ, діяльність якої започаткована з 1995 р. Це, разом з тим, не виключає розгляду претензій і позовів до тих чи інших країн з питань міжнародного економічного співробітництва у відповідних судових інстанціях, а членство в СОТ ще не є гарантією від можли-

вого виникнення торговельних суперечок або протиріч між країнами–партнерами по торгівлі товарами або послугами.

Норми і принципи СОТ, передбачені Маракеською угодою про створення СОТ [5, с.6-7], спрямовані, передусім, на створення справедливого правопорядку у сфері міжнародної торгівлі, недопущення дискримінації в будь-яких проявах, забезпечення інтересів всіх членів організації, незалежно від економічного і політичного стану. Разом з тим, за час існування ГАТТ – СОТ практика експортно-імпортних відносин між країнами періодично ставила перед учасниками міжнародної торгівлі проблемні питання, наслідками яких, на основі зіткнення інтересів, ставали торговельні суперечки та протиріччя. У таких випадках відбувалось послідовно-логічне проходження подій за схемою «реалізація існуючих ризиків – виникнення торговельних суперечок – переростання їх у торговельні протиріччя – виникнення кризових явищ між країнами у сфері зовнішньої торгівлі».

В перші роки існування ГАТТ у випадку виникнення скарг у країни-учасника зовнішньоторговельних відносин та їх подання в ГАТТ, на рівні керівництва Генеральної угоди з тарифів і торгівлі приймались рекомендації з простою констатацією необхідності повернення даного питання до Протоколу про тимчасове застосування [6, с. 12]. Така практика не могла задовольняти сторін-учасників суперечок. Як наслідок, поступово став вироблятися механізм врегулювання торговельних суперечок та протиріч. Особливо гостро потреба в цьому стала проявлятися в умовах загострення торговельних протиріч між Європейським Економічним Співтовариством (ЄЕС) та США у 70-80-х роках минулого століття.

За час існування ГАТТ і далі СОТ між країнами-учасниками організації предметом торговельних протиріч і торговельних суперечок виступали експортно-імпортні операції. Класифікація підстав виникнення і об'єктів торговельних суперечок і протиріч в СОТ наведена на рис. 1 (стор. 155).

Підставами або чинниками, що обумовлювали виникнення і наявність торговельних протиріч та суперечностей між країнами були використовувані ними відповідні методи та форми регулювання зовнішньої торгівлі. Це, зокрема, наступні: тарифні режими стосовно відповідних сировинних ресурсів; дискримінаційні і обмежувальні заходи щодо імпорту; податкові режими відносно імпортованих товарів і продуктів; антидемпінгові заходи та субсидування; компенсаційні заходи, спрямовані проти окремих товарів.

В галузевому розрізі та в складі товарних груп експортно-імпортних операцій об'єктом торговельних протиріч за час існування ГАТТ–СОТ періодично є: бензин та продукти нафтопереробки; металопродукція і окремі види гарячекатаних сталевих виробів; напівпровідники і окремі види комп'ютерного обладнання; м'ясо свіже та заморожене і м'ясопродукти; риба, креветки та інші морепродукти і вироби з них; зерна кави і алкогольні напої; текстильна продукція, одяг, взуття; фармацевтичні і агрохімічні продукти; порушення авторських прав і права інтелектуальної власності.

Впродовж останніх 15 років найбільша кількість протиріч спостерігалася у торгівлі металургійною продукцією та гарячекатаними сталевими виробами; наступними за кількістю скарг, групами товарів, є сільськогосподарські товари та товари текстильної галузі. Відповідно до огляду СОТ про режим імпорту ліцензування, основними об'єктами дискусій у здійсненні ліцензування стали такі групи товарів, як транспортні засоби, сільськогосподарська продукція, взуття, іграшки, сталь, залізна та мідна руда та ліцензійні режими в загальному.

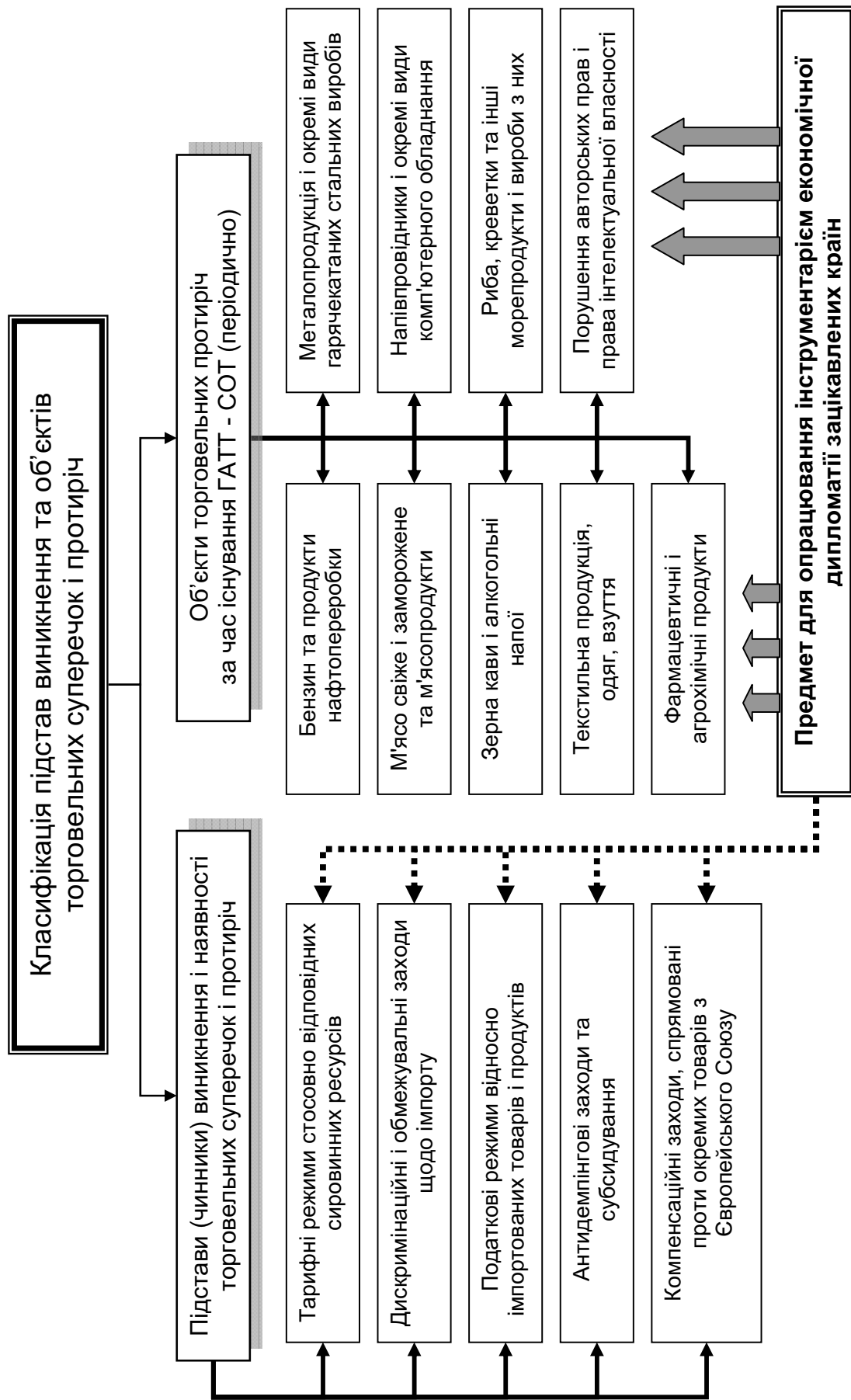

Рис. 1. Підстави виникнення і об'єкти торговельних суперечок і протиріч в СОТ.
Джерело: авторська розробка.

Хронологічний та причинно-наслідковий аналіз торговельних суперечок та протиріч в системі ГАТТ-СОТ свідчить, що основні *причинні передумови* їх виникнення можна згрупувати в 3 групи:

- 1) суперечки, які обумовлені невиконанням або порушенням зобов'язань;
- 2) суперечки, які не зв'язані з порушенням зобов'язань;
- 3) суперечки і протиріччя, обумовлені наявністю певних ситуацій.

При цьому слід зазначити, що основна кількість зазначених конфліктів виникала і виникає саме через невиконання та порушення раніше взятих на себе зобов'язань учасниками експортно-імпорتنих операцій. Суперечки, які не пов'язані з порушенням зобов'язань, можуть виникати, передусім, через запровадження субсидування імпорту або надання відповідних тарифних уступок. Третя група причин – суперечки, які обумовлені наявністю певних ситуацій, можуть виникати виходячи з ситуацій макроекономічного характеру, таких як дефолт, масове безробіття тощо [4, с.12-17].

Прецеденти СОТ як у виникненні, так і у врегулюванні торговельних суперечок і протиріч розглядаються, передусім, як діяльність, спрямована на внесення ясності в положеннях системи Світової організації торгівлі, як конкретизація прав і обов'язків країн-учасниць відповідно до правил і норм цієї міжнародної організації. Особливий інтерес при цьому викликає механізм врегулювання суперечок у СОТ та його інституційна складова. За підсумками Токійського раунду діяльності ГАТТ (1973-1979 рр.) було досягнуто порозуміння і прийнято документ, який отримав назву «Домовленість про повідомлення, консультування, врегулювання суперечок і спостереження», а також додатки до цього документу під назвою «Узгоджений опис звичайної практики ГАТТ у сфері врегулювання суперечок» [7]. Цим документом уточнялись питання щодо механізму вирішення суперечностей в ГАТТ.

Інтернаціоналізація економіки, започаткування глобалізаційних процесів, з одного боку, та посилення конкуренції між країнами та економічними угрупованнями і боротьба за ринки, з іншого, вимагали подальшого удосконалення системи врегулювання торговельних суперечок і протиріч. Тому під час Уругвайського раунду у 1989 р. було прийнято рішення щодо удосконалення правил та процедур вирішення спорів ГАТТ. На цій основі учасники ГАТТ досягли домовленості про фундаментальні принципи нової системи вирішення торговельних суперечностей. Але головним тут стало те, що за підсумками Уругвайського раунду було прийнято документальну «Домовленість про правила і процедури, що регулюють вирішення спорів», яка містила 27 статей і 4 додатки. У відповідність з цією домовленістю було створено «Орган з вирішення спорів СОТ» (ОВС) [8, S.3-4]. У відповідність з «Домовленістю про правила і процедури, що регулюють вирішення спорів» функції «Органу з вирішення спорів СОТ» виконує Генеральна Рада СОТ [9].

При цьому Орган по розв'язанню суперечок (ОРС) є вищим органом СОТ з врегулювання спірних питань, на який покладено функції реалізації «Домовленості про правила і процедури, що врегульовують розв'язання спорів» (далі ДВС). ОРС утворює третейські групи, приймає або відхиляє доповіді третейських груп та Апеляційного органу, здійснює моніторинг виконання прийнятих рішень, надає право на призупинення поступок та інших зобов'язань, а також виконує інші функції згідно ДВС.

Слід підкреслити, що основним принципом сучасного міжнародного права щодо вирішення міжнародних суперечок, спорів і протиріч є *принцип мирного їх вирішення*. Він передбачає, що:

- всі без винятку міжнародні суперечки, незалежно від їх предмету, часу, місця виникнення і гостроти, повинні вирішуватись мирними засобами;

- ні одна суперечка не повинна залишатись невирішеною;
- сторони повинні утримуватись від будь-яких дій, які можуть погіршити стан в такій мірі, що може бути поставлено під загрозу підтримання міжнародного миру і безпеки.

Організаційно вирішення суперечок в рамках СОТ проходить наступні *етапи*:

- 1) проведення консультацій;
- 2) робота спеціальних груп;
- 3) розгляд апеляції;
- 4) здійснення спеціальних процедур щодо врегулювання суперечок. Послідовність етапів та процедур врегулювання торговельних суперечок і протиріч наведена на рис. 2 (стор. 158).

Процедура розв'язання суперечок в СОТ є комплексом дипломатичних, арбітражних та судових елементів, що покликані вирішити взаємні претензії сторін. В ДВС немає таких термінів, як позивач та відповідач. Це підкреслює той факт, що Орган з розв'язання суперечок (ОРС) не є міжнародною судовою інстанцією. Однак важливо мати на увазі, що ні третейські групи, ні Апеляційний орган не приймають рішень. Вони розглядають суперечку і приймають рекомендації, які набувають статусу рішення тільки після схвалення ОРС.

З позицій реалізації завдань економічної дипломатії важливо мати на увазі, що інституційне забезпечення вирішення торговельних суперечок і протиріч в системі СОТ охоплює:

- 1) використання різних правових режимів;
- 2) застосування концепції диференційованого і більш сприятливого режиму щодо врегулювання суперечок з огляду на рівень економічного розвитку країни;
- 3) врахування інтересів і потреб країн, які розвиваються;
- 4) застосування концепції анулювання або скорочення переваг;
- 5) застосування механізмів надання компенсацій, призупинення уступок та інших зобов'язань.

В процесі торговельно-економічних відносин між країнами можуть виникати торговельні суперечки і протиріччя внаслідок застосування однією із сторін антидемпінгових заходів. Такі заходи можуть мати місце не тільки стосовно країн, які не є членами СОТ, але і незалежно від членства в цій організації. Періодично такі суперечки виникають між окремими країнами та ЄС всередині СОТ. При виникненні надзвичайних обставин до країн-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності можуть застосуватись заходи правового регулювання і впливу (наведені на рис. 3 – стор. 159).

В табл. 1 (стор. 160) наведені дані, які кількісно характеризують відкриття нових антидемпінгових та антисубсидійних розслідувань в Європейському Союзі, і тих, що були продовженими, а також прийнятими за наслідками розгляду висновками та вжитими заходами.

При розгляді спірних питань у торговельних відносинах між країнами представляє інтерес галузева структура розслідувань проти імпорту. Як видно із даних табл. 2 (стор. 160), найбільше таких розглядів в Євросоюзі за 2010-2015 рр. стосувалось металопродукції (різного профілю сталений прокат та інша продукція із заліза та сталі) – всього за 2010-2015 рр. по даному галузевому сектору було відкрито 36 розслідувань. Це одне з підтверджень гострої конкуренції саме на ринку металу.

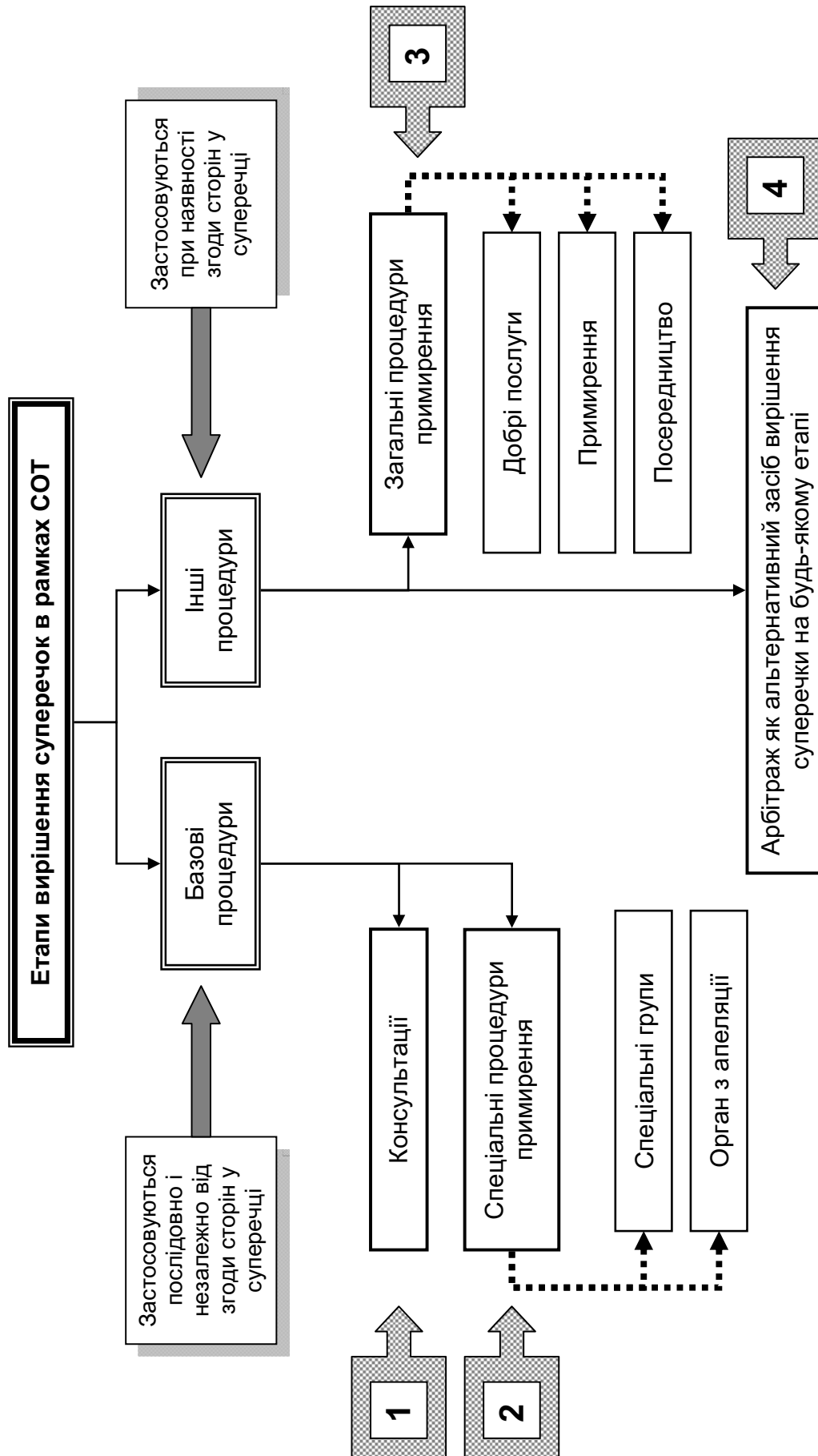
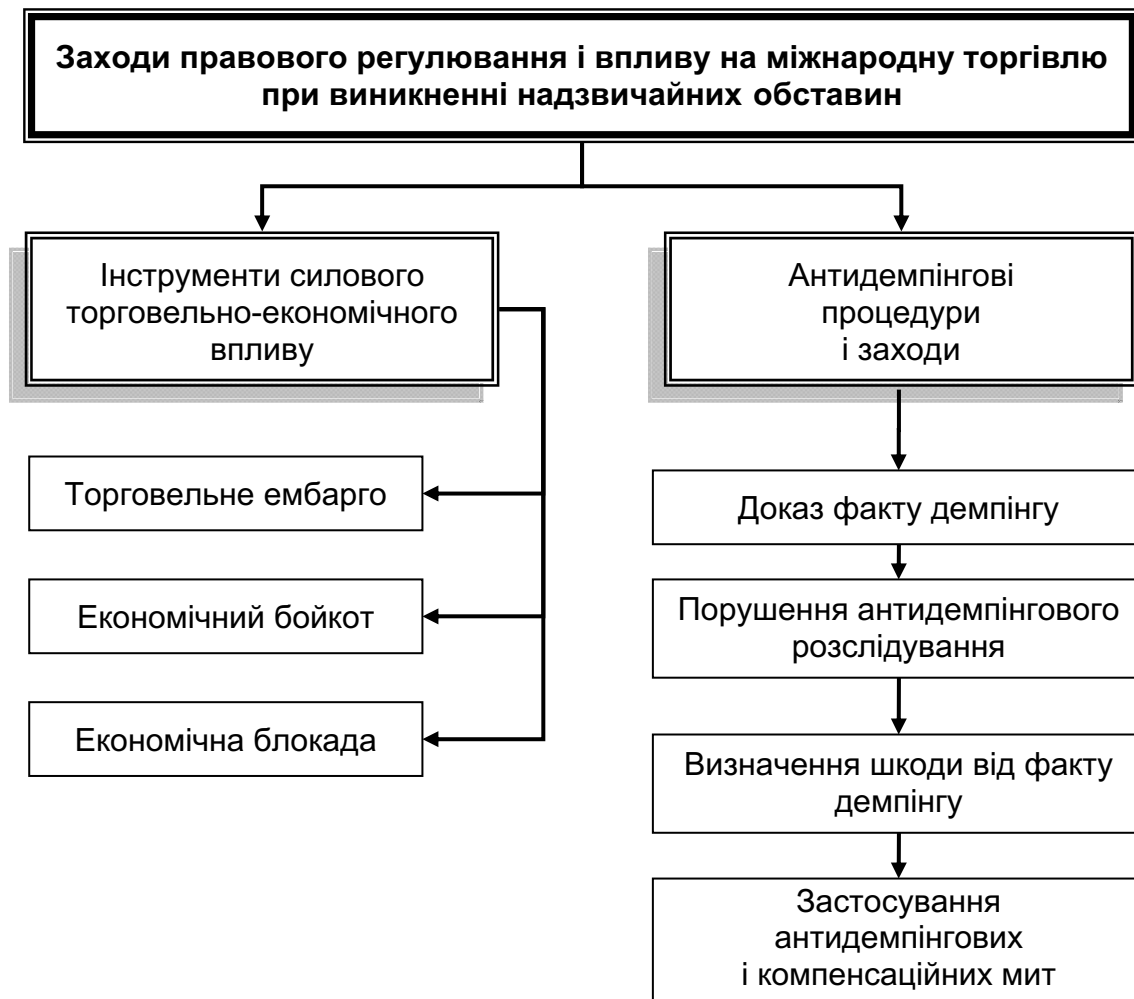

Рис. 2. Етапи та процедури вирішення суперечок у Світовій організації торгівлі.
Джерело: авторська розробка.

Рис. 3. Заходи правового регулювання і впливу на міжнародну торгівлю при виникненні надзвичайних обставин.

Джерело: авторська розробка.

Розглядаючи проблематику відстоювання національних економічних інтересів у випадках виникнення торговельних спорів при експортно-імпортних операціях в контексті ефективного застосування економічної дипломатії з метою подолання конфлікту інтересів, не можна не згадати про сумнівну практику застосування як окремими країнами, так і їх регіональними об'єднаннями інструментів силового торговельно-економічного впливу проти конкурентів. Так, в лютому 2010 р. КНР звернулась в СОТ із скаргою на дії Євросоюзу, який наприкінці 2009 р. продовжив дії антидемпінгових мит на китайське і в'єтнамське взуття. Початково ЄС встановив загороджувальні мита в розмірі від 9,7% до 16,5% на взуття з Китаю і В'єтнаму у 1996 р., і з того часу термін їх дії неодноразово продовжувався. Протести В'єтнаму і Китаю ґрунтувались на тому, що вказані дії Євросоюзу суперечили етиці економічного лібералізму, проголошеного одним з основних принципів ЄС. Однак причина таких «загороджувальних» дій Євросоюзу крилась в тому, що частка китайського і в'єтнамського взуття, популярного в Європі за рахунок насамперед цінових параметрів, досягала на ринку ЄС 30% [12].

Таблиця 1.
Антидемпінгові та антисубсидійні розслідування ЄС

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Нові розслідування						
Нові розпочаті розслідування	18	21	19	9	16	14
Розгляд розслідувань завершений:						
запровадженням кінцевого мита або прийняттям зобов'язань	9	13	3	17	3	12
припиненням розслідування	10	11	9	11	4	3
Тимчасові заходи введені впродовж періоду	13	10	9	6	2	10
Заходи, які автоматично закінчуються через 5 років	14	21	10	6	2	4
Розгляд розпочатих розслідувань						
Розслідування, ініційовані впродовж періоду	31	24	37	36	22	33
Висновки за результатами розслідувань:						
підтвердженням заходу	10	7	9	5	8	13
призупинено / відмінено заходи	1	4	4	8	4	3
Інші види розгляду розслідувань, які закінчились:						
підтвердженням / поправкою / повторним введенням / розширення заходів (залежно від типу висновків)	19	17	17	19	10	19
скасуванням заходів	3	8	2	7	5	1

Джерело: [10, Р. 4; 11, Р. 4].

Таблиця 2.
Нові антидемпінгові та антисубсидійні розслідування Євросоюзу в галузевих секторах

Галузеві сектори	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Хімічна і суміжна продукція	7	11	-	1	2	6
Текстильна продукція	-	-	-	3	-	-
Деревина і папір	2	-	-	-	-	-
Електроніка	2	-	2	-	-	-
Інша продукція машинобудування	1	1	1	-	-	-
Залізо і сталь	3	6	11	1	9	6
Інша металева продукція	-	1	-	-	3	-
Інша продукція	3	2	5	4	2	2
Разом	18	21	19	9	16	14
<i>з них:</i>						
Антидемпінгові розслідування	15	17	13	4	14	12
Антисубсидійні розслідування	3	4	6	5	2	2

Джерело: [10, Р. 7; 11, Р. 7].

Загалом із 97 антидемпінгових та антисубсидійних розслідувань, розпочатих в ЄС впродовж 2010-2015 рр., 43 або 44,3% відкриті проти китайської продукції, 13 або 13,4% проти індійської продукції. За перших 2 місяці 2016 р. було відкрито 3 нових розслідування проти КНР і 1 проти Республіки Корея [10, р. 8; 11, р. 8].

Як приклад конкурентної протидії неконкурентними методами можна назвати розпочате Європейською Комісією у березні 2012 р. антидемпінгове розслідування стосовно імпорту з України, Туреччини і Македонії зварних труб і порожнистих профілів, виготовлених із сталі та заліза (коди 7306 61 92 і 7306 61 99). Причиною розпочатого розслідування стала скарга комітету Welded Steel Tubes Industry Євросоюзу від імені європейських виробників, на яких приходилось більше 25% обсягів виробництва зазначеної продукції в ЄС [13]. З боку Євросоюзу – це елемент силового захисту своїх товаровиробників, а для України – бар'єр для експорту і предмет торговельного спору, який необхідно вирішити засобами економічної дипломатії.

В грудні 2012 р. Аргентина подала в СОТ позов проти США та Євросоюзу через обмеження на експорт яловичини та лимонів у США і біодизелю в країни ЄС. Аргентині прийшлося звернутись із скаргою після того, як були вичерпані всі спроби врегулювати ситуацію, пов'язану із застосуванням проти її експорту протекціоністських заходів, які порушують норми СОТ [14].

Впродовж багатьох років США активно застосовували антидемпінгові заходи стосовно українських товарів. Так, станом на березень 2013 р. в США діяло 7 антидемпінгових заходів по імпорту з України сталевих арматурних прутків, сухого карбаміду, нітрату амонію, гарячекатаного сталювого прокату та виробів з нього та ряду інших з обсягом поставок до застосування заходів понад 350 млн. дол. США. Перші з цих заходів були впроваджені ще у 1986 р., останні – у 2001 р., при цьому рівень антидемпінгового мита складав від 41% до 237%, фактично був встановлений заборонний рівень. Незважаючи на те, що представники України періодично брали участь у перегляді застосовуваних заходів, в американській стороні завжди знаходились підстави продовжити їх дію [15].

Станом на травень 2016 р. Україна бере участь у 13 торговельних спорах, зокрема, у двох – як позивач (до Молдови щодо збору за забруднення навколишнього середовища і до Австралії щодо заходів, які стосуються торговельних марок та інших вимог простого пакування тютюнових виробів), у двох – як відповідач (щодо податку на алкогольні напої по позову Молдови і щодо остаточних захисних заходів по відповідних видах пасажирських автомобілів за позовом Японії), в інших спорах Україна задіяна як третя сторона [16].

Висновки. Завданням економічної дипломатії у розглянутій сфері є вжиття необхідних заходів щодо попередження формування обставин, при яких виникає загроза попасти під розглянуті заходи правового регулювання і впливу на експортно-імпортні операції. При цьому необхідно чітко враховувати особливості дії механізму врегулювання торговельних сперечок у зовнішній торгівлі. Тим більше, що в Україні у взаємовідносинах із країнами – партнерами в системі СОТ періодично виникають проблемні питання, які потребують врегулювання, а з боку Європейського Союзу впродовж останніх років було, крім названого вище, ще декілька спроб розпочати антидемпінгове розслідування. Головним для представників економічної дипломатії при цьому повинно бути спрямування активних дій щодо відстоювання інтересів української сторони.

Список використаної літератури

1. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля. – К. : КНЕУ, 2001. – 488 с.
2. Основи міжнародної торгівлі / За ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, К. І. Ржепіжевського. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 656 с.
3. Лукашук И.И. Международное право. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 544 с.

4. Смбалян А.С. Международные торговые споры в ГАТТ/ВТО: избранные решения (1952-2005 гг.) / А. С. Смбалян – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 344 с.
5. Вступ до Світової організації торгівлі: нові можливості для України. – Науково-практичне видання. Підготовлено експертною групою Українського центру міжнародної інтеграції. – К. : УЦМІ, 2006. – С. 6-7.
6. GATT Basic Instruments and Selected Documents (BISD). Vol. II. – 1952. – 125 p.
7. GATT Basic Instruments and Selected Documents (BISD). 26th. Supp. – 1980. – 210 p.
8. Kulesa M., Altmann J., Elsenhans H., Wildfuhr M. Mit der WTO ins nächste Jahrhundert. Herausforderungen für die Globale Handelspolitik. – Policy Paper 1. – Stiftung Entwicklung und Frieden: Bonn, 1996. – S. 3-4.
9. Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: Тексти офіційних документів. – К. : Вимір, Секретаріат Міжвідомчої комісії з питань вступу до СОТ, 1998. – 503 с.
10. Anti-Dumping Anti-Subsidy Safeguard. Statistics Covering. (December 2015). – European Commission. – 103 p.
11. Anti-Dumping Anti-Subsidy Safeguard. Statistics Covering. (December 2014). – European Commission. – 92 p.
12. Китай пожаловался ВТО на ЕС. 4.02.2010. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/1043355>.
13. Еврокомиссия возбудила антидемпинговое расследование против украинских труб. 2. 04. 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://investfunds.ua/news/evrokomissiya-vozbudila-antidempingovoe-rassledovanie-protiv-ukrainskih-trub-interfaks-ukraina-95475>.
14. Аргентина подала в ВТО иск против США и ЕС из-за ограничений на поставки аргентинских товаров. 6. 12. 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.itar-tass.com/c1/590644.html
15. В Кабмине пожаловались, что украинскому экспорту на десятки лет закрыта дорога в США. // Зеркало недели. Украина. – 2013. – 8 березня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zn.ua/ECONOMICS/v-kabmine-pozhalovalis-cho-ukrainskomu-eksportu-na-desyatki-let-zakryta-doroga-v-ssha-118339.html>.
16. Співробітництво України з Світовою організацією торгівлі. – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Електронний ресурс] – Режим доступу: www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=informatsiino-analitichniMateriali3.

INTERNATIONAL TRADE DISPUTES AND THE PLACE OF ECONOMIC DIPLOMACY IN THEIR RESOLVING

Flissak K. A.

PhD (Economics), Associate professor, doctoral student, Taras Shevchenko Kyiv National University, Ukraine.

Abstract. *The development and deepening of international division of labour have led to increased competition on the world markets. In this situation, national governments are forced to look for ways to protect their own manufacturers and domestic markets from foreign competitors. At the same time to promote their goods and services abroad countries participate in international organizations designed to liberalize trade relations, the largest of which is the World Trade Organization. The antagonistic nature of these processes leads to a significant number of trade disagreements and disputes that require proper settlement.*

Economic diplomacy is a powerful and effective means of their preventing and solving. Its tools allows to create the preconditions for proactive monitoring of trade processes in order to

prevent the contradictions and disputes, and in the case of their appearance – for the fastest possible resolving, defining the possibility of finding mutually beneficial ways out of confrontational situations.

It is important to study the practice of settlement of international trade disputes in the European Union and the United States. The purpose of this is the introduction of advanced foreign experience in the activity of the Ukrainian public authorities with the purpose of increase of efficiency of their functioning and national interests protection.

Key words: *kinternational trade, export, import, trade disagreements, WTO, anti-dumping, economic diplomacy.*

References

1. Tzygankova T. M., Petrashko L. P., Kal'chenko T. V. Mizhnarodna torgivlya. – K. : KNEU, 2001. – 488 s.
2. Osnovy mizhnarodnoji torgivli. / Za red. Ju. G. Kozaka, N. S. Logvinovoji, K. I. Rzhepizhevskogo. – K. : Tzentr navchalnoji literatury, 2005. – 656 s.
3. Lukashuk I. I. Mezhdunarodnoje pravo. – M. : Walters-Kluver, 2008. – 544 s.
4. Smbatyan A. S. Mezhdunarodnyje torgovyje spory v GATT/WTO: izbrannie resheniya (1952-2005 gg.) / A. S. Smbatyan – M. : Walters-Kluver, 2006. – 344 s.
5. Vstup do Svitovoji organizatziji torgivli: novi mozhlyvosti dlya Ukrajiny. – Naukovo-praktychne vydannya. Pidgotovleno ekspertnoju grupuju Ukrajinskogo tzentru mizhnarodnoji integratziji. – K. : UTzMI, 2006, S.6-7.
6. GATT Basic Instruments and Selected Documents (BISD). Vol. II. – 1952. – 125 p.
7. GATT Basic Instruments and Selected Documents (BISD). 26th. Supp. – 1980. – 210 p.
8. Kulesa M., Altmann J., Elsenhans H., Wildfuhr M. Mit der WTO ins nächste Jahrhundert. Herausforderungen für die Globale Handelspolitik. – Policy Paper 1. – Stiftung Entwicklung und Frieden: Bonn, 1996. – S. 3-4.
9. Rezultaty Uruhvajskogo raundu bagatoronnih rogovelnyh peregovoriv: Teksty ofitizijnyh documentiv. – K. : Vymir, Sekretariat Mizhvidomchoji komisiji z pytan vstupu do SOT, 1998. – 503 s.
10. Anti-Dumping Anti-Subsidy Safeguard. Statistics Covering. (December 2015). – European Commission. – 103 p.
11. Anti-Dumping Anti-Subsidy Safeguard. Statistics Covering. (December 2014). – European Commission. – 92 p.
12. Kitaj pozhalovalsya WTO na EC. 4. 02. 2010. [Electronic resource] – Access mode: <http://korrespondent.net/business/1043355>
13. Evrokomissiya vozбудila antidempingovoje rassledovaniye protiv ukrainskih trub. 2. 04. 2012. [Electronic resource] – Access mode: <http://investfunds.ua/news/evrokomissiya-vozbudila-antidempingovoe-rassledovanie-protiv-ukrainskih-trub-interfaks-ukraina-95475/>
14. Argentina podala v WTO isk protiv SShA I EC iz-za ogranichenij na postavki argentinskih tovarov. 6. 12. 2012. [Electronic resource] – Access mode: www.itar-tass.com/c1/590644.html.
15. V Kabmine pozhalovalis, chto ukrainskomu eksportu na desyatki let zakryta doroga v SShA. // Zerkalo Nedeli. Ukraina. – 2013. – 8 bereznya [Electronic resource] – Access mode: <http://zn.ua/ECONOMICS/v-kabmine-pozhalovalis-chto-ukrainskomu-eksportu-na-desyatki-let-zakryta-doroga-v-ssha-118339.html>.
16. Spivrobotnytstvo Ukrajiny z Svitovoju organizatzijeju torgivli. – Ministerstvo ekonomichnogo rozvytku i torgivli Ukrajiny. [Electronic resource] – Access mode: www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=informatsiino-analitichniMateriali3.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ТОРГОВЫЕ СПОРЫ И МЕСТО ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДИПЛОМАТИИ В ИХ УРЕГУЛИРОВАНИИ

Флиссак К. А.

Кандидат экономических наук, доцент, докторант кафедры международного бизнеса, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко.

Аннотация. *Развитие и углубление международного разделения труда привели к росту конкуренции на мировых рынках. При таком положении дел национальные правительства вынуждены искать способы защиты собственных производителей и внутренних рынков от зарубежных конкурентов. Одновременно с целью продвижения своих товаров и услуг за рубежом, страны принимают участие в международных объединениях,*

призванных обеспечить либерализацию торговых контактов, крупнейшим из которых является Всемирная торговая организация. Антагонистический характер указанных процессов приводит к возникновению значительного ряда торговых противоречий и споров, которые требуют урегулирования.

Весомым и эффективным средством их предотвращения и решения выступает экономическая дипломатия. Ее инструментарий позволяет создать предпосылки для превентивного мониторинга торговых процессов с целью предупреждения возникновения противоречий и споров, а в случае их образования – для максимально быстрого урегулирования с определением возможностей поиска взаимовыгодного варианта выхода из конфронтационной ситуации.

Актуальным является изучение практики урегулирования международных торговых споров в странах Европейского Союза и США. Целью этого является внедрение передового зарубежного опыта в работу украинских органов государственной власти с целью повышения эффективности их функционирования и защиты национальных интересов.

Ключевые слова: международная торговля, экспорт, импорт, торговые противоречия, торговые споры, ВТО, анти-демпинг, экономическая дипломатия.

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Anna Umińska-Woroniecka Cultural diplomacy in international relations theory and studies on diplomacy	4
Головченко В. І. Історичні підстави агресивної зовнішньополітичної стратегії Росії	20
Кондратенко О. Ю. Крах біполярності та новий геостратегічний статус Російської Федерації	35
Ощипок І. Ф. Особливості трансформації державного суверенітету в постбіполярній міжнародній системі	54

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Виговський О. І. Правовий статус учасників міжнародного синдикованого кредитування	65
Медведєва М. О. Міжнародне право та християнські цінності у сфері прав людини	73
Капіца Ю. М. Розвиток регіональної охорони прав на найменування походження та географічні зазначення в Європейському Союзі	82
Ржевська В. С. Договірні-правова діяльність короля Англії Генріха VIII та кардинала Томаса Вулсі як складова «Італійських війн» у XVI ст.	90
Хонін В. М. Методологічні принципи теорії міжнародних відносин. Стаття друга	104
Забара І. М. Міжнародний правопорядок: до питання властивостей (теоретичні аспекти).....	115
Хороша Т. С. Становлення і розвиток колізійного законодавства в галузі спадкування	123
Смолин Я. В. Окремі аспекти правової природи договору міжнародного факторингу	132

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА МЕН

Якубовський В. В., Бичков О. С.

Загальна нейромережева модель порівняльного підходу вартісної оцінки матеріальних та нематеріальних активів 144

Фліссак К. А.

Міжнародні торговельні спори і місце економічної дипломатії у їх врегулюванні 152

Литвин О. Є.

Експортний потенціал та можливості українських малих та середніх підприємств на європейському ринку 165

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Збірник наукових праць

**ВИПУСК 127
(частина II)**

Заснований в 1996 році.

Засновник: Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Свідоцтво про державну реєстрацію: К1 № 292 від 05.11.1998 р.

Науковий редактор: **Дорошко М. С.**, доктор історичних наук, професор.

**Рекомендовано до друку Вченою Радою Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Протокол № 12 від 30 червня 2016 року.**

Підписано до друку 30. 06. 2016 року.
Наклад 1000 прим.

Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Тел. 044-483-11-25
Сайт: <http://journals.iir.kiev.ua>